

principielle Standpunkt. Hans Efterfølger har altsaa vendt Venstre bort herfra, og det kan han jo rose sig af, hvis han vil; jeg dadler ham derfor.

Det ærede Medlem søgte at paavise, at der ikke i Indenrigsministeriet og Den overordentlige Kommissions Forhandlinger var noget videre Holdepunkt for, at der var Truster her i Landet. Hvis det ærede Medlem i Stedet for den Gang at skrive til Indenrigsministeriet — for nu var vi jo kommet frem til 1921, og Sagen havde allerede udviklet sig politisk adskilligt anderledes, end den laa endnu i 1919—20 —, hvis man i Stedet for at skrive til Indenrigsministeriet havde gjort det selvfølgelig at gaa hen og se i hele det Værk, som er Den overordentlige Kommissions Foranstaltninger, saa vilde det ærede Medlem have set meget af den Art, som kunde begrunde, og som begrundede, at man stillede sig saaledes og forlangte et Tilsyn med visse Virksomheder. Og det ærede Medlem ved, thi det sagde jeg direkte, da jeg forelagde Lovforslaget i 1919, at Udgangspunktet for dette Lovforslag var den trustagtige Dannelse, som Skotøjsindustrien den Gang var Genstand for. Det var den direkte Aarsag til Lovforslaget, og hvis det ærede Medlem yderligere vil rose sig af, at han har forhindret denne Lovs Gennemførelse i 1919, saaledes at man blev ude af Stand til at følge Skotøjsindustriens videre Udvikling, saa vil jeg ogsaa overlade ham at rose sig selv deraf.

Men dette var altsaa Fortiden, og det ærede Medlem vendte sig derefter til Lovforslaget i al Almindelighed og udviklede Principper, som, hvad jeg nok kunde forstaa, ikke var den aandløse materialistiske Liberalisme, som den tidligere Landbrugsminister Madsen-Mygdal har gjort sig til Talsmand for, dette Fantom om „Kræfternes frie Spil“ som det lyksaliggørende. Det henholder det ærede Medlem Hr. Kragh sig ikke til, men udvikler teoretisk en Opfattelse af Liberalismen som social og nødvendigt tagende sociale Hensyn, som jeg ogsaa maatte vente at finde hos et Menneske, der beskæftiger sig paa fremkrednen Maade med Tankevirksomhed. Men Fejlen og det beklagelige ved det ærede Medlem Hr. Kraghs Holdning er, at han saa lidet i sin aktive Politik og i sin Stil-

ling til Sagerne tager Hensyn til denne teoretiske Opfattelse.

Jeg skal tillade mig blot ved et enkelt Eksempel, som falder indenfor denne Diskussions Omraade, at vise, hvor lidt han tager dette Hensyn. Han vil absolut kæde Ting sammen, som samfundsmæssig set ikke har det mindste med hinanden at gøre. Han siger: Vi vil behandle undet eet *alle* Aftaler, som virker ind paa Produktionen, skønt Aftaler vedrørende Løn og Aftaler, som sætter Blomst i en koncentreret Bedrift, i social Henseende ikke har det fjerneste med hinanden at gøre. Man kan ikke have de Teorier, som det ærede Medlem fremsætter, idet han endogsaa siger, at et Hovedpunkt paa Venstres Program er Lønarbejdernes gode Vilkaar, og saa sammenstille den Omstændighed, at Arbejderne slutter sig sammen i Fagforeninger for derigennem at sikre sig en fattig Mindsteløn, med, at den store Kapital slutter sig sammen med den Hensigt at erhverve en Magt i Samfundet, at blive et absolutistisk Koncentrationscentrum indenfor Samfundet og udnytte denne Stilling til at erhverve sig kolossale Rigdomme. Arbejderens 1 Kr. i Timen og Koncentrationsmagnatens 1 Kr. i Sekundet har socialt intet som helst med hinanden at gøre. Derfor maa det Spørgsmaal, om der afledes Misbrug af en i sig selv højest ønskelig Organisation af Arbejderne, blive en Sag for sig og kan ikke behandles under eet med det Spørgsmaal, som her behandles, Spørgsmaalet om selve den Fare, der ligger i den koncentrerede Bedrift. Jeg beklager, at det ærede Medlem ikke synes at ville aabne Adgang for nogen Tilslutning til Forhandling om denne Sag, uden at man blander Ting ind, som ikke vedrører Sagen.

Til det ærede Medlem Hr. Fraenkel har jeg ikke Anledning til nu at sige meget, kun, at jeg nu bedre forstaar den Bemærkning, han fremsatte om, at der var noget i selve Landbrugets og Industriens Forskel i Teknikken i Kravet til Intensiviteten, som hidførte denne Forskel: Demokratisering det ene Sted og Aristokratisering det andet Sted. Men jeg tror dog, at han er inde paa en overdreven Betragtning af dette specielle Forholds Virkning til det Resultat, som utvivlsomt er til Stede.